

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	155
Land:	Den demokratiske republik Congo
Kilde:	Dansk Flygtningehjælp
Titel:	"Den demokratiske republik Congo"
Udgivet:	Juni 2006
Optaget på baggrundsmaterialet:	22. november 2006

Den Demokratiske Republik Congo

Senest opdateret: Juni 2006 af Mette Marie Honoré

Indhold:

1.0 Baggrund

2.0 Den seneste politiske og militære udvikling

2.1 Mobuto-perioden

2.2 Laurent Kabila

2.3 Joseph Kabila

2.4 DRC's nabolande

2.5 Transitional National Government

2.6 Kupforsøg 2004

2.7 Kampe og uro i den østlige del af DRC

2.8 Etnicitet og sprog

3.0 Menneskeretssituationen

3.1 Menneskeretssituationen i de regeringskontrollerede områder

3.2 Menneskeretssituationen i rebel-kontrollerede områder

3.3 Særligt udsatte grupper

3.4 Fravær af retfærdig rettergang

3.5 Fængselsforhold

4.0 Dansk asylpraksis

4.1 DRC-sager behandlet i Udlændingestyrelsen

4.2 DRC-sager behandlet i Flygtningenævnet

4.3 Udsendelse til DRC

5.0 Vigtigste kilder

1.0 Historisk baggrund

Den Demokratiske Republik Congo (DRC) er Afrikas næststørste land og har ca. 58 mill. indbyggere (2004-tal). DRC er en tidligere belgisk koloni, men opnåede uafhængighed i 1960. Efter nogle urolige år, hvor landet undergik voldsomme kampe om regeringsmagten, blev Joseph Désiré Mobuto enerådende hersker i 1965.

Landet har herefter været plaget af vanskelige og urolige perioder præget af mange krigslignende konflikter, såvel nationale som med de omkringliggende lande. I oktober 2001 blev det første spadestik taget til fredsinitiativet Inter-Congolese Dialogue (ICD), der i 2003 blev fulgt op af Transitional National Government (TNG) (se afsnit 2.5), hvis hovedopgave har været, at udfærdige en ny forfatning. Der har i december 2005 været afholdt folkeafstemning om denne nye forfatning i DRC og den 30. juli 2006 skal der afholdes præsident- og parlamentsvalg i landet.

DRC ledes af præsident Joseph Kabila, der overtog embedet fra sin far Laurent-Désiré Kabila, der blev dræbt ved et militærkup i januar 2001.

2.0 Politisk udvikling

2.1 Mobuto-perioden

Under sin regeringsperiode, som løb over mere end 30 år, forbød Mobuto i perioder al politisk virksomhed, og etablerede en ny forfatning, der tillagde al magt til præsidenten. I 1971 omdøbte han landet til Zaire, og i de kommende mange år var han enerådende hersker i Zaire.

I midten af 1990'erne fik Mobuto sværere ved at kontrollere de voldelige og væbnede oprør, der udsprang fra landets tutsi-grupper i den østlige del af landet og mens Mobuto måtte rejse til udlandet for at få behandling mod sin sygdom, bredte oprøret sig fra øst til den øvrige del af landet og fik støtte fra "Alliance de Forces Democratiques pour le Liberation du Congo-Zaire" (AFDL), ledet af Laurent-Désiré Kabila. Mod slutningen af 1996 havde AFDL kontrollen med størstedelen af landet, som de havde formået at overtage uden nogen større modstand fra regeringsstyrkerne.

Mobuto vendte tilbage til landet i december 1996. Efter forgæves forsøg på at styrke regeringens magtposition, erklærede han den 8. april 1997 landet i undtagelsestilstand og indledte fredsforhandlinger med Kabila med Nelson Mandela som fredsmægler. Disse førte ikke til et konstruktivt resultat, da Mobuto ikke ville træde tilbage, og Kabila fortsat truede med at indtage hovedstaden Kinshasa.

Mobuto forlod landet i maj 1997 og rejste til Marokko, hvor han døde af sygdom i september 1997. De fleste af Mobutos familiemedlemmer og øvrige støttepersoner flygtede til nabolandet Republikken Congo (Congo-Brazzaville), men er senere vendt tilbage til DRC uden nævneværdige problemer i forhold til det nye styre.

2.2 *Laurent Kabila*

Dagen efter Mobutos udrejse overtog AFDL magten i landet under ledelse af Laurent-Désiré Kabila, og landet skiftede atter navn, nu til Den Demokratiske Republik Congo. I maj 1997 blev Kabila præsident for DRC.

I 1998 opstod der i den østlige del af landet et pres mod Kabila, og flere mindre oprørsgrupper forsøgte i den kommende tid at vælte ham, herunder *Rassemblement Congolais pour la Democratie* (RCD – ledet af Ernest Wamba dia Wamba). RCD formåede at få den østlige del af landet under sin kontrol og gjorde forgæves forsøg på at indtage Kinshasa. En anden oprørsgruppe *Mouvement pour la Liberation du Congo* (MLC - ledet af Jean-Pierre Bemba) fra Equateur Province bestod af mange tidligere soldater fra Mobuto-tiden og havde tætte forbindelser til Ugandas regering.

2.3 *Joseph Kabila*

Den 16. januar 2001 blev Laurent Kabila dræbt i præsidentpaladset, angiveligt af sine egne soldater. Hans søn Joseph Kabila blev indsat som præsident den 26. januar 2001.

Efterforskningen af mordet på Kabila førte til arrestationer af op mod hundrede personer, der var mistænkt for at have et medansvar. I en rapport udfærdiget af en undersøgelseskommision blev det fastslået, at løjtnant Rachidi Muzele affyrede det dræbende skud, men at mordet var planlagt af oprørsgruppen RCD-G med støtte fra Rwanda og Uganda. Såvel begge landes regeringer som RCD-G afviste kategorisk beskyldningerne.

I april 2001 opløste Joseph Kabila den regering han havde overtaget fra sin far og udnævnte en ny regering. En måned senere gav Kabila på en række områder efter for oppositionens krav om lovliggørelse af politisk aktivitet i landet.

I april 2003 blev en magtdelings-aftale underskrevet mellem regeringen, oprørsgrupper, oppositionspartier og repræsentanter fra civilsamfundet. Aftalen dannede grundlag for Transitional National Government (TNG) (se afsnit 2.5).

2.4 *DRC's nabolandes indflydelse på DRC*

DRC's nabolande har stor indflydelse på stabiliteten i landet, idet de fleste oprørsstyrker udspringer fra - eller har stærk tilknytning til - de omkringliggende lande. Den nordlige og nordøstlige del samt en del af det centrale Congo er kontrolleret af oprørsstyrker, hvoraf de største er *Congolese Rally for Democracy* fra Goma (RCD-G - en fraktion af RCD). To mindre, men signifikante grupper er RCD-National og RCD-Originale, der blev etableret i 2002. Derudover er en vigtig aktør den hutu-dominerede oprørsstyrke Mai-Mai, der støttes af den congolesiske regering og opererer i den østlige del af landet op mod DRC's grænse til Rwanda.

Endvidere spiller Uganda en betydelig rolle med deres massive støtte til MLC.

2.5 Transitional National Government (TNG) og seneste udvikling

I april 2003 blev en aftale ratificeret som en 'magtdelings'-aftale mellem de forskellige grupperinger i DRC (regering, oppositionspartier, repræsentanter fra oprørsgrupper og civile organisationer), der ligeledes enedes om sammensætning af en tværgående overgangsregering (Transitional National Government) med Kabila som leder. Det blev aftalt, at der skulle afholdes folkeafstemning om en ny forfatning inden udgangen af 2005 og dette blev gennemført den 18. og 19. december 2005. Resultatet heraf blev, at ca. 83 % af vælgerne stemte for den nye forfatning.

Desuden er landets hær blevet 'reformeret', således at sammensætningen og udnævnelsen til topposter reflekterer, at store dele af landet er kontrolleret af oprørsstyrker.

I januar 2005 blev flere ministre og højtplacerede embedsmænd afskediget som følge af mistanke om korruption.

2.6 Kupforsøg 2004

Der var i 2004 to kupforsøg mod regeringen i Kinshasa, den 28. marts og 11. juni. Begge forsøg blev formentlig ledet af tidligere Mobuto-tro personer og forsøgene blev i begge tilfælde hurtigt afværget af Kabila-regeringen. I forbindelse med kupforsøget i juni 2004 blev flere højtplacerede medlemmer af det nuværende styre afskediget mistænkt for medvirken til kupforsøget.

2.7 Kampe og uro i den østlige del af DRC

I Bukavu i den østlige del af landet blev der i maj og juni 2004 rapporteret om omfattende kampe mellem regeringstropper og tidligere kommandanter fra RCD-Goma. Der blev rapporteret om alvorlige menneskeretskrænkelser, og af frygt herfor flygtede mange banyamulenge (tutsi) til Burundi. I august 2004 blev ca. 160 banyamulenge-flygtninge dræbt under en massakre i flygtningelejren i Burundi. En hutu-domineret oprørsgruppe Forces Nationale de Liberation tog ansvaret for massakren.

Gennem efteråret 2004 er der fra rwandesisk side kommet yderligere pres på DRC, idet det overvejende tutsi-styrede Rwanda har en national interesse i at bekæmpe hutu-oprørere, der har taget ophold i DRC.

Der var i slutningen af 2004 alvorlige kampe mellem congolesiske styrker og rwandesiske militser, og den fredsbevarende FN-styrke i landet MONUC måtte forstærke indsatsen i den østlige del af DRC.

2.8 Etnicitet og sprog

Der er over 200 forskellige etniske grupper i DRC; der findes ikke en majoritetsgruppe, men ca. 45 % af befolkningen kommer fra disse fire største stammer: Mongo, Luba, Kongo og Mangbetu-Azande.

Der er endvidere ca. 200 sprog/dialekter i landet, hvoraf de fire mest talte sprog er: Lingala (bruges bl.a. i Kinshasa), tshiluba (også kaldet lubu-kasai. Der endvidere tales Centralafrika og Republikken Congo), kongo (også kaldet kikongo, der endvidere tales i Angola og Republikken Congo), samt congo swahili (også kaldet kiswahili). Fransk er hovedsproget for regeringen og det sprog, der bliver anvendt i handels- og uddannelsessystemet.

3.0 Menneskerettighedssituationen

Ifølge samtlige baggrundskilder har den menneskeretlige situation i landet været særdeles kritisabel i mange årtier. Der rapporteres til stadighed om alvorlige menneskeretlige overgreb herunder drab, tortur, voldtægt og afpresning, og det synes meget tilfældigt, om de myndighedspersoner, der udøver overgrebene bliver retsfulgt efterfølgende.

Da en stor del af landet er kontrolleret af oprørsgrupper, vil beskrivelsen af de menneskeretlige forhold være opdelt i henholdsvis de regeringskontrollerede områder og de rebelkontrollerede områder.

3.1 Menneskerettighedssituationen i de regeringskontrollerede områder

Regeringen har kontrollen over ca. halvdelen af landet, og der rapporteres i disse områder om alvorlige krænkelse af menneskerettighederne.

Sikkerhedsstyrkerne er ansvarlige for tilbageholdelser af journalister, menneskerettighedsaktivister og politiske modstandere. Sikkerhedsstyrkerne angives endvidere som ansvarlige for adskillige drab på borgere, ligesom der rapporteres om forsvindinger, tortur, fysiske overgreb, voldtægter og andet seksuelt misbrug. Der har hidtil generelt været straffrihed for myndighedspersoner, der udøver menneskeretskrænkelser og det er fortsat det typiske mønster i langt de fleste tilfælde, men i 2005 dømtes flere soldater fra både sikkerhedsstyrkerne og hæren for drab og overgreb mod civile. Der anes endvidere en forbedring for forholdene for politiske aktivister, idet der tilsyneladende er færre rapporteringer om drab og forsvindinger af politiske opponenter.

Det er udbredt med meget lange varetægtsfængslinger, og borgerne har ikke mulighed for at få deres sag prøvet ved en retfærdig rettergang (se afsnit 3.4). Retssystemet lider generelt under manglende ressourcer, og regeringens massive indflydelse præger i særdeleshed afgørelserne. Militærdomstole blev afskaffet i april 2003. Der forekommer ikke længere rekruttering af børnesoldater i de regeringskontrollerede områder.

3.2 Menneskerettighedssituationen i områder kontrolleret af oprørsstyrker

Der er særdeles udbredte krænkelse af menneskerettighederne overfor den civile befolkning, der bor i områder kontrolleret af oprørsstyrkerne. Disse styrker er angiveligt ansvarlige for drab, forsvindinger, massakrer, voldtægter, tyveri/røveri, pengeafpresninger og vilkårlige arrestationer.

Endvidere forekommer der tvangshvervning af børnesoldater til oprørsstyrkerne, ligesom der rapporteres om særdeles restriktive begrænsninger i ytringsfriheden.

I den østlige del af landet, hvor RCD og Mai Mai har magten, rapporteres der om tortur og andre former for fysiske overgreb overfor personer, der er aktive indenfor menneskerettighedsbevægelser, kvindegrupper og andre NGO'er. Der eksisterer ikke et fungerende retssystem. Borgere bliver tilbageholdt i månedsvis uden at kende årsagen hertil, og vold, tortur og voldtægt er udbredt i fængslerne.

Såvel oprørsstyrkerne som Kabilas gamle parti (AFDL) er berygtede for at udøve massakrer på de landsbyer de gennemrejser med mange døde og nedbrændinger til følge.

3.3 Særligt udsatte grupper

I det regeringskontrollerede område er journalister og politisk aktive i stor risiko for at blive udsat for menneskeretlige krænkelse, særligt i form af intimidering og tilfældige tilbageholdelse. Dog er der ikke det seneste år oplysninger om, at myndighederne har ansvar for politiske drab eller forsvindinger af politiske modstandere. Da DRC's regering imidlertid samarbejder både med Mai Mai-militsen og med hutu-oprørsgrupper har regeringen et indirekte ansvar for disse gruppers overgreb, herunder drab på - og forsvindinger af personer, der er politisk aktive.

Der er enighed om, at rwandesere er en udsat etnisk gruppe og i øget risiko for overgreb fra såvel myndighederne som fra civilbefolkningens side. Mange kilder skelner dog mellem hutuer og tutsier, idet forfølgelse af hutuer ikke forekommer i samme omfang som forfølgelse af tutsierne. Dette forhold hænger sammen med et gammelt fjendskab mellem DRC og Rwanda, der har et tutsidomineret styre samt det forhold, at hutuer kontrollerer store dele af det østlige DRC, og værner DRC mod aggression fra nabolandet Rwandas side.

Endvidere betragtes den kvindelige del af befolkningen som andenrangsborgere med væsentligt færre rettigheder end mændene. Vold mod kvinder (også meget unge kvinder), herunder voldtægt, er almindeligt forekommende såvel indenfor- som udenfor hjemmet, men politiet anser ikke disse overgreb for at være et myndighedsanliggende. Piger/kvinder, der har været voldtaget har vanskeligt ved efterfølgende at opnå ægteskab, og gifte kvinder, der er blevet voldtaget bliver typisk forladt af deres ægtemænd. Enker fratages al ejendom ved mandens død, og forældremyndighed over børnene tilfalder herefter den afdøde ægtemands familie.

Kvindelig omskæring er ikke udbredt, men forekommer blandt unge kvinder i den nordlige del af landet. Der er ingen lov mod kvindelig omskæring i DRC.

For så vidt angår børn i DRC vokser størstedelen op under særdeles vanskelige vilkår. I hovedstaden Kinshasa er børneprostitution udbredt, og der er oplysninger om, at børn helt ned til otteårs-alderen bliver tvunget til prostitution af deres familier af hensyn til familiens forsørgelse. Der er ligeledes oplysninger om, at ganske unge piger bliver holdt som sexslaver af soldater, der kæmper hos oprørsstyrkerne. HIV/AIDS er udbredt blandt soldaterne og lægelig behandling (såvel psykisk som fysisk) af misbrugte piger er yderst sjælden og på ingen måde behovssvarende.

Den congolesiske hær anvender børnesoldater, men ifølge de seneste oplysninger er hæren ophørt med egentlig tvangshvervning af børn. Der er uenighed blandt kilderne om, hvorvidt hæren fortsat rekrutterer børn, der 'frivilligt' melder sig til tjeneste i hæren.

Der er derimod udbredt praksis for anvendelse af børnesoldater i oprørsstyrkerne. Der rapporteres om tvangshvervning af børnesoldater ned til 7-års-alderen til oprørsstyrkerne og der rekrutteres såvel piger som drenge. Børnesoldaterne bliver budt meget vanskelige livsvilkår og der er oplysninger om, at børn dør på grund af de barske betingelser. Endvidere rapporteres der om, at børnesoldater ofte bliver udsat for tortur og seksuelle overgreb under opholdet i militærlejrene.

Homoseksualitet er ikke kriminaliseret. Der eksisterer dog hjemmelsgrundlag i den congolesiske straffelov, som kan anvendes i forhold til homoseksuel adfærd (ex. voldtægt, krænkelse af den offentlige moral, omgang med mindreårige etc.), men der er ingen oplysninger om, at homoseksualitet reelt er blevet sanktioneret.

Mobutister, dvs. personer, der støttede det tidligere Mobuto-styre vil tilsyneladende ikke længere have problemer ved en tilbagevenden til DRC. Flere af Mobutos børn er vendt hjem til DRC uden problemer ligesom tidligere ministre under Mobuto nu er tilbage i DRC.

3.4 Fravær af retfærdig rettergang

Retssystemet i DRC er fortsat præget af ineffektivitet og korrupsion. I de regeringskontrollerede områder er de civile domstole på alle tre niveauer ('lower courts', 'appellate courts' og 'supreme court') samt 'court of state security' meget dårligt fungerende på grund af mangel på kvalificeret personale, forsyninger, lave lønninger etc.

Politiet er kendt for at tilbageholde personer uden at rejse sigtelser mod dem. I tilfælde hvor der rejses sigtelser, er disse ofte dårligt underbyggede eller konstruerede. Sikkerhedsstyrkerne tilbageholder ofte borgere uden, at disse personer har mulighed for at opnå advokatbistand. Der er endvidere oplysninger om, at sikkerhedsstyrkerne tilbageholder politiske modstandere under henvisning til statens sikkerhed uden, at disse

personer fremstilles for en dommer, får advokatbistand eller lignende retssikkerhedsforanstaltninger.

The Military Order Court (COM), en speciel militærdomstol, der førte sager mod civile for politiske forbrydelser blev opløst af præsident Kabila i april 2003.

Der rapporteres om, at retssystemet i de ikke-regeringskontrollerede områder stort set er ikke-fungerende og at der er gentagne eksempler på, at RCD/G-politikere og andre med stor indflydelse, ved bestikkelse har kunne udnytte retssystemet til at rejse falske sigtelser mod udvalgte personer og afpresse penge og ejendom af disse personer, der ofte har været politiske modstandere. Endvidere rapporteres der om, at vilkårlige militærenheder i disse områder har dømt og henrettet personer, herunder børn, uden forudgående domfældelse. Oprørsstyrkerne er endvidere kendt for at tilbageholde personer af politiske grunde uden fremstilling for en domstol.

3.5 Fængselsforhold

Der er enige oplysninger om, at forholdene i de store fængsler er barske og til tider livstruende på grund af overfyldte celler og mangel på mad og lægehjælp. Endvidere er smittefarlige sygdomme udbredte. Regeringen har reageret på en kraftig kritik af forholdene fra NGO-side og har i begrænset omfang forsøgt at imødegå nogle af de alvorligste problemer, blandt andet er det nu i særligt udvalgte fængsler muligt at blive tilset af en læge. Indsatte er helt afhængige af, at familiemedlemmer forsyner dem med mad og andre fornødenheder, men det er ikke ualmindeligt, at fængselspersonalet afkræver familiemedlemmer penge for at få lov til at aflevere mad o.l. til de indsatte.

Der er ikke, som tidligere, oplysninger om, at der bliver holdt krigsfanger i DRC's officielle fængselsinstitutioner.

International Committee of the Red Cross og mange andre NGO'er har løbende adgang til de 'offentligt kendte' fængsler, men ingen organisationer får adgang til de 'hemmelige' fængselsfaciliteter, der bliver benyttet af sikkerhedsstyrkerne og som er kendt for at huse mange tilbageholdte, der uden rettigheder bliver afhørt og udsat for grove fysiske overgreb.

I områder udenfor regeringskontrol er fængselsforholdene ekstremt barske og livstruende. De fleste fængsler er ikke indrettet til at skulle rumme indsatte, de er overfyldte og uden tilstrækkeligt lys og luft. Der rapporteres om underjordiske fængsler, hvor indsatte sover på cementgulve og ikke har adgang til vand, toiletter eller lægehjælp. Alvorlige sygdomme, herunder smittefarlige sygdomme, er udbredte blandt de indsatte, der endvidere ikke får mad, medmindre slægtninge kan betale den nødvendige bestikkelse til personalet for at få bragt maden frem til den indsatte. Tortur og anden form for fysiske overgreb er almindeligt forekommende.

I ganske få tilfælde har FN's fredsbevarende styrke MONUC fået adgang til fængsler i områder kontrolleret af oprørsstyrkerne.

4.0 Dansk asylpraksis

4.1 DRC-asylsager behandlet i Udlændingestyrelsen

Udlændingestyrelsen har fra 1. januar og til udgangen af april måned i 2006 modtaget 5 ansøgninger om asyl fra congolesiske statsborgere. Der er endvidere i 2006 (pr. april 2006) meddelt 7 afslag i Udlændingestyrelsen (pr. udgangen af april 2006) vedrørende ansøgninger indgivet i 2004 og 2005.

Endvidere er der i juni 2006 en delegation i Uganda for at udvælge kvoteflygtninge, jf. udlændingelovens § 8, fra Congo. I forbindelse med tidligere udvælgelser af congolesiske kvoteflygtninge har især politiske og etniske forhold ført til opholdstilladelse i Danmark.

4.2 DRC-asylsager behandlet i Flygtningenævnet

I Flygtningenævnet er der foreløbigt behandlet 1 sag i 2006, hvori der blev meddelt B-status til en person, der som maler var blevet bedt om at male en generals hus. Huset havde været brugt til henrettelser og ansøger blev efter udført arbejde tilbageholdt af militæret, der frygtede, at ansøger skulle afsløre kendskabet til henrettelserne. Flygtningenævnet fandt, at ansøger ville være i nærliggende risiko for at blive udsat for forhold omfattet af udlændingelovens § 7, stk. 2.

I 2005 blev der stadfæstet 5 sager vedrørende personer fra DRC.

5.0 Vigtigste kilder

- U.S. Department of State Country Report on Human Rights Practices – 2005, fra marts 2006
- Home Office, Immigration and Nationality Directorate, UK. Democratic Republic of Congo Country Report, oktober 2005 – indeholder bl. a. lister over politiske organisationer, fremtrædende personer samt vigtige forkortelser
- www.ecoi.net – diverse artikler og rapporter
- www.irinnews.org – diverse artikler
- www.hrw.org – rapporter 2004 og 2005
- www.amnesty.org – rapport 2006
- www.bbc.com – orientering om aktuelle emner, såsom kommende valg
- www.udlst.dk – orientering om praksis
- www.flndk.dk – orientering om praksis